

Minerały i skały

MINERAŁY - to związki chemiczne, pierwiastki, lub jednorodna mieszanina powstała w przyrodzie w sposób naturalny (bez udziału człowieka), o określonym składzie chemicznym, budowie wewnętrznej i ścisłych właściwościach fizycznych.

Spośród ponad 3 tys. znanych minerałów około 250 jest skałotwórczymi, z czego zaledwie kilkanaście występuje w większej ilości.

Złoto rodzime

Minerały zbudowane z jednego pierwiastka nazywamy **rodzimiymi**.

Platyna rodzima

Minerały zbudowane z wielu pierwiastków nazywamy **złożonymi**.

Dolomit

Rodzaje minerałów występujących w skorupie ziemskiej

Pierwiastki chemiczne –
minerały rodzime

S – siarka

Au – złoto

Pt – platyna

Ag – srebro

Związki chemiczne – minerały
złożone

SiO_2 – kwarc

CaSO_4 – anhydryt

NaCl – halit

Szafir

Minerały mające ten sam skład chemiczny ale różne właściwości

Diament (czysty węgiel) – najtwardszy minerał

Grafit (czysty węgiel) – bardzo kruchy minerał

MINERAŁY - to związki chemiczne, pierwiastki, lub jednorodna mieszanina powstała w przyrodzie w sposób naturalny (bez udziału człowieka), o określonym składzie chemicznym, budowie wewnętrznej i ścisłych właściwościach fizycznych.

SKAŁY - są połączeniem jednego lub wielu różnych minerałów, które powstały w wyniku określonych procesów geologicznych lub też kosmologicznych. Skały tworzą podstawowy składnik skorupy ziemskiej. (**Skala jest to naturalny zespół minerałów.**)

Rodzaje skał

```
graph TD; A[Rodzaje skał] --> B[Skały magmowe]; A --> C[Skały osadowe]; A --> D[Skały metamorficzne (przeobrażone)]; B --> E[Głębinowe – zastygłe w głębi ziemi]; B --> F[Wylewne – zastygłe na powierzchni ziemi];
```

Skały magmowe

Skały osadowe

Skały metamorficzne (przeobrażone)

Głębinowe – zastygłe w głębi ziemi

Wylewne – zastygłe na powierzchni ziemi

Skąły magmowe

Skąły gębinowe mają budowę **jawnokrystaliczną** tzn. posiadają widoczne gołym okiem wykształcone minerały. Powstają w gębi Ziemi w procesach powolnego zastygania magmy (w warunkach wysokiego ciśnienia) Są to skąły ciężkie, twarde, odporne na zniszczenia.

Granit

Gabro

Skąły wylewne powstają z szybko stygnącej, nie mającej czasu na krystalizację magmy. Mają budowę **skrytokrystaliczną** (kryształy nie są widoczne gołym okiem, lava stygnie tak szybko, że nie ma czasu na wykształcenie kryształów) lub **porfirową** (stygnięcie i krystalizacja rozpoczęły się pod ziemią, jednak kolejny wybuch wulkanu wyrzucił je na powierzchnię, gdzie proces krystalizacji został przerwany)

Bazalt

Porfir

Słupy bazaltowe utworzyły się w wyniku seryjnych spękań, powstałych w związku ze stygnięciem zakrzepłej lawy. Lawa stygnąc kurczyła się i pękała na podłużne i wielokątne w przekroju słupy skalne.

Kostka bazaltowa

Eckhard Huth - dolny.slask.org.pl

Sulików - kopalnia bazaltu

Tłuczeń bazaltowy

HERKAM

Kopalnia granitu

Zastosowanie granitu

Skąły osadowe

powstały wskutek nagromadzenia się różnorodnego materiału

okruchowe

- piasek
- piaskowiec

piaskowiec

pochożenia organicznego

- wapień

wapień

Odcisk amonita w skale wapiennej

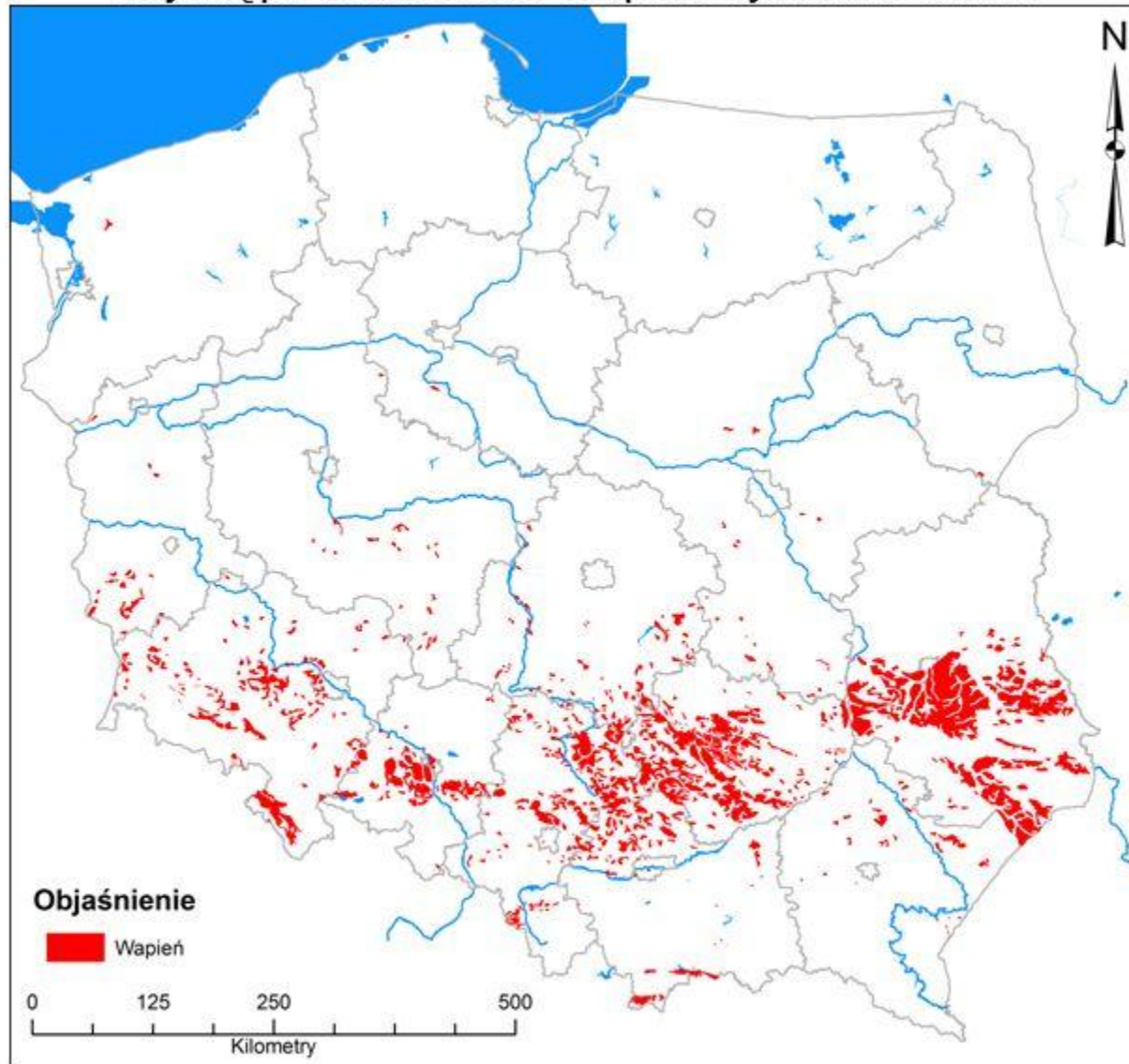
Wyżyna Krakowsko Częstochowska

Maczuga Herkulesa

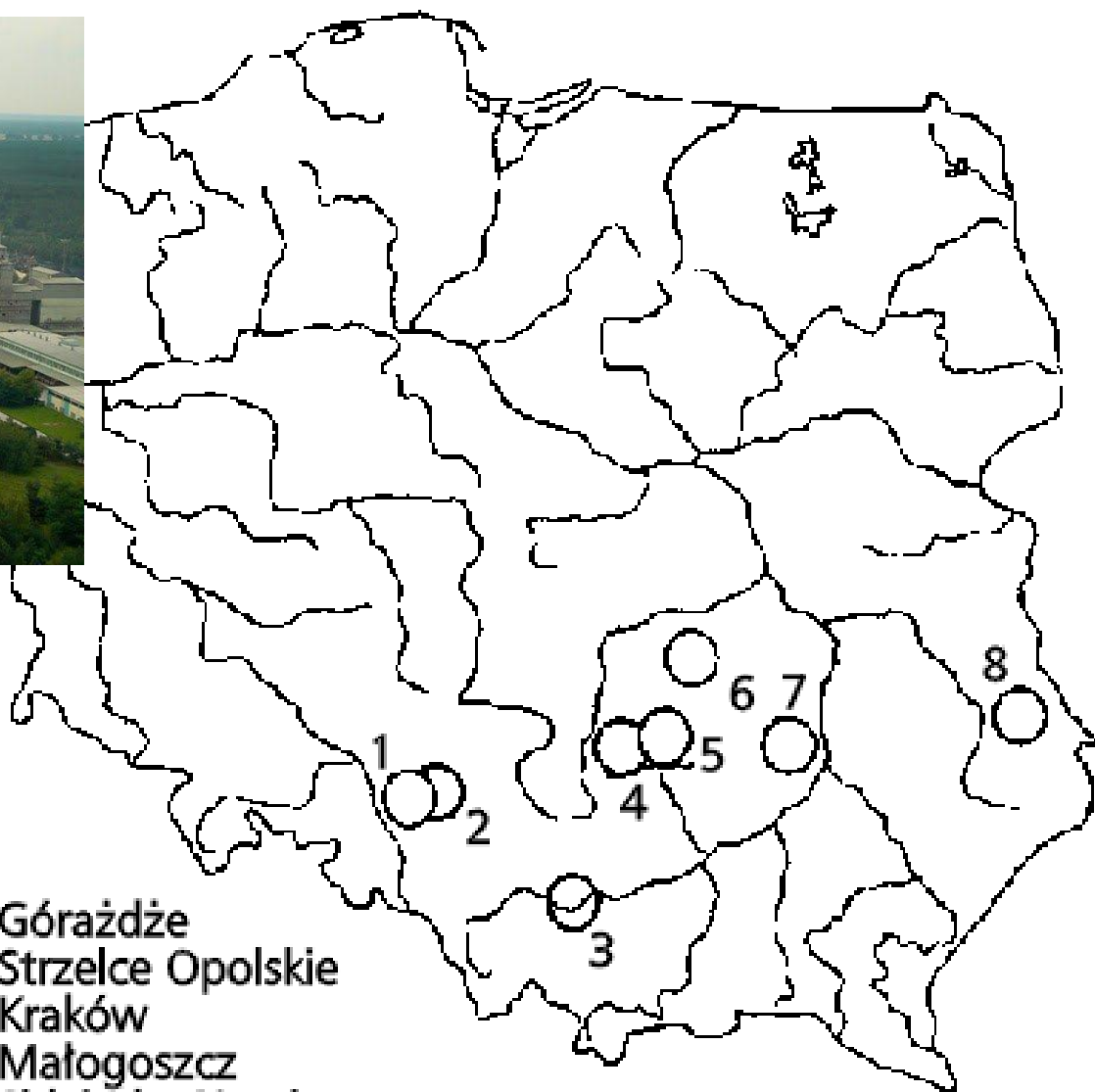
Występowania skał wapiennych w Polsce

PRZEMYSŁ MINERALNY - CEMENTOWNIE

Cementownia Góraźdże

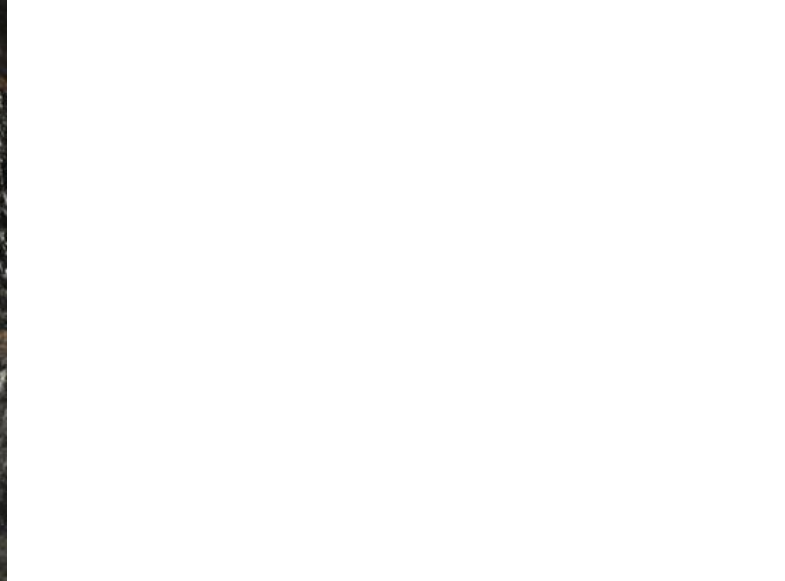

1. Góraźdże
2. Strzelce Opolskie
3. Kraków
4. Małogoszcz
5. Sitkówka-Nowiny
6. Wierzbica
7. Ożarów
8. Chełm

chemiczne

- sól
- węgiel
- ropa naftowa
- gips

Skąły metamorficzne (przeobrażone)

powstały ze skał magmowych lub osadowych pod wpływem wysokiej temperatury
lub ciśnienia

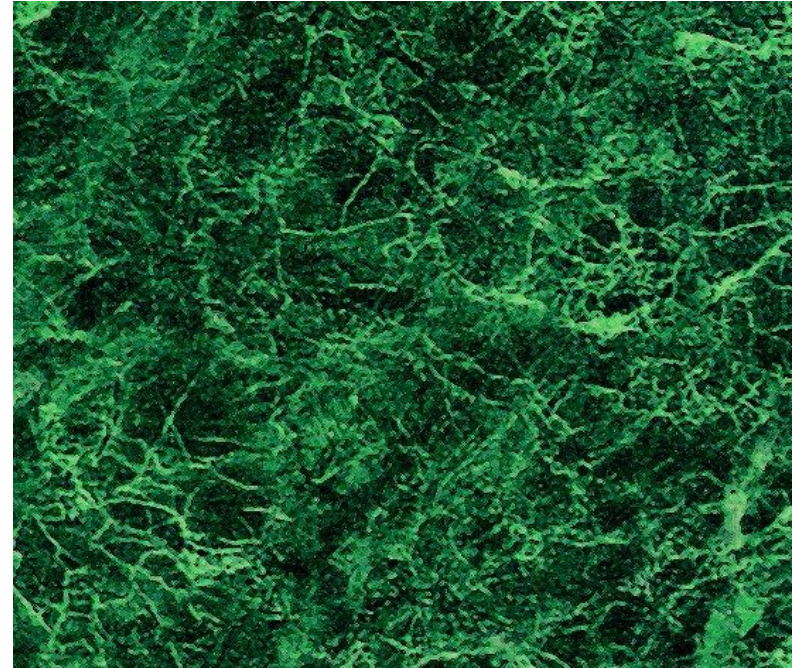
- marmur (ze skał węglanowych)
- gnejs (ze skał magmowych z granitu)

marmur

gnejs

Płyty marmurowe

Kopalnia marmuru w Portugalii

